

ישקיני משניות פיהו - 2

בשיעור הקודם ראינו שהמדרש בוחר לדון בפרשנותו של ר' יוחנן ששה"ש נאמר בסיני – ובוחר להסביר שמשמעות פסוק הפתיחה 'ישקיני מנשיקות פיהו' כנשיקה שאינה נוצרת ממפגש. גישה זו מתחברת לשיטת ר' יוחנן במחלוקתו עם חכמים בתיאור מתן הדיברות בסיני, שעם ישראל לא פגש כלל את הקב"ה אלא רק את מצוותיו. הוא רואה במפגש זה תנאי מקדים לקבלת אלוהותו – כלומר שקבלת עול מצוות קודמת לקבלת עול מלכות שמים ואולי זו האחרונה אינה תהליך עצמאי של הכרה בא-לוהים אלא רק תוצאה של קבלת מצוותיו. מול גישתו ראינו הוצגה דעתם של חכמים אחרים בין השאר ר' שמעון בר יוחאי הטוענים שבהר סיני אכן התרחש מפגש אמיתי בין העם וא-לוהיו.

נמדיך במדרש זה ונצטרף אל המקום בו הפסקנו בדברי רבי ברכיה – החולק על קודמיו בשאלה יכצד נחקק הלוחות.

1. וכיצד היה הדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא?

ר"ש בן יוחאי ורבנן -

ר"ש בן יוחאי אומר: מלמד שהיה הדיבור יוצא מימינו של הקדוש ברוך הוא לשמאלן של ישראל, וחוזר ועוקף את מחנה ישראל, שמונה עשר מיל על שמונה עשר מיל, וחוזר ומקיף מימין של ישראל לשמאלו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מקבלו מימינו וחוקקו על הלוח, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו. לקיים מה שנאמר: "קול ה' חוצב להבות אש".

ורבנן אמרין: וכי יש שמאל למעלה?! והלא כתיב: "ימינך ה' נאדרי בכח" "ימינך ה'", אלא הדיבור היה יוצא מפי הקדוש ברוך הוא מימינו לימינן של ישראל, וחוזר ועוקף את מחנה ישראל י"ח מיל על י"ח מיל, וחוזר ומקיף מימין של ישראל לימינו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מקבלו מימינו וחוקקו על הלוח, וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו שנאמר: "קול ה' חוצב להבות אש".

אמר רבי ברכיה, שנה לי רבי חלבו:

הדיבור עצמו היה נחקק מאליו, "קול ה' חוצב להבות אש".

אמרתי לרבי חלבו: והא כתיב: (שמות ל"א) כתובים באצבע אלהים!

אמר לי: חנוקה! סברת לחנקני?!

אמרית ליה: ומהו דין דכתיב: לוחות אבן כתובים באצבע אלהים?

אמר לי: כתלמיד שהוא כותב ורבו מיישב על ידו.

...

2. ג. רבי יוחנן פתר קרייה בישראל

בשעה שעלו להר סיני למלך שמבקש ליקח לו אשה בת טובים ובת גנוסים שלח אצלה שליח דבר לה אמרה: איני כדאית לשפחתו! אלא רצוני לשמוע מפיו. כיון שחזר אותו השליח אל המלך, היו פניו שוחקות, ושיחותיו אינן נשמעות למלך.

המלך שהיה פקח אמר: זה פניו שוחקות, דומה שקבלה עליה,

ושיחותיו אינן נשמעות לי, דומה שאמרה: רצוני לשמוע מפיו.

כך: ישראל היא בת טובים. השליח זה משה. המלך זה הקדוש ברוך הוא.

בשעה ההיא (שמות י"ט) וישב משה את דברי העם אל ה'.

ומה תלמוד לומר: "ויגד משה את דברי העם אל ה'?"

אלא על ידי שנאמר: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך, וגם בך יאמינו לעולם, ויגד משה את דברי העם אל ה'".

אמר ליה: כך תבעו!

אמר ליה: ושמעון למיינוקא מה דהוא בעי?!

רבי פנחס בשם רבי לוי אמר מתלא = משל
אמר דנכית ליה חיויא (שמקיש לו נחש), חבלא מדחיל ליה (חבל מפחיד אותו)
כך אמר משה: אתמול על ידי שאמרתי לו: "והן לא יאמינו לי", נטלתי את שלי מתחת ידיהם, עכשיו מה אני עושה להם?!

תני רבי שמעון בן יוחאי: כך תבעו, אמרו: רצוננו לראות כבוד מלכנו.

רבי פנחס בשם רבי לוי: גלוי היה לפני הקדוש ברוך הוא, שעתידים ישראל להמיר כבודו באחר, שנאמר: (תהילים קו) וימירו את כבודם. שלא יהו אומרים: אלו הראנו את כבודו ואת גדלו היינו מאמינים לו, ועכשיו שלא הראנו כבודו ואת גדלו אין אנו מאמינים לו!
לקיים מה שנאמר: (תהילים קמ"ג) ואל תבא במשפט את עבדך.

3. ד. רבי יודן בשם רבי יודא ב"ר סימון ורבי יהודה ורבי נחמיה
רבי יהודה אומר:

בשעה ששמעו ישראל "אנכי ה' אלהיך", נתקע תלמוד תורה בלבם, והיו למדים ולא היו משכחין.
באו אצל משה ואמרו: משה רבנו, תעשה את פרוזביון שליח בינותינו, שנאמר: "דבר אתה עמנו ונשמעה" ועתה למה נמות ומה הנייה?

אמרו: מה משה בשר ודם עובר אף תלמודו עובר, מיד חזרו באו להם אל משה.
אמרו לו: משה רבנו, לוואי יגלה לנו פעם שניה, לוואי ישקני מנשיקות פיהו, לוואי יתקע תלמוד תורה בלבנו כמות שהיה.

אמר להם: אין זו עכשיו, אבל לעתיד לבא הוא שנאמר: (ירמיה לא) ונתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה.

רבי נחמיה אמר:

בשעה ששמעו ישראל "לא יהיה לך" נעקר מלבם יצר הרע. באו אצל משה אמרו לו:
משה רבנו! תעשה את פרוזביון שליח בינותינו.

שנאמר: "דבר אתה עמנו ונשמעה" ועתה למה נמות", ומה הנייה יש באבדה שלנו?
מיד חזר יצר הרע למקומו.

חזרו על משה ואמרו לו: משה רבנו! לוואי יגלה לנו פעם שני! הלואי, ישקני מנשיקות פיהו.

אמר להם: אין זו עכשיו, אבל לעתיד לבא הוא. דכתיב: (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם. ...

4 רבי אבהו ואמרי לה רבי יהודה ורבי נחמיה

רבי נחמיה אמר: שנים חברים שהיו עסוקים בדבר הלכה, זה אומר בית אב של הלכה, וזה אומר בית אב של הלכה.

אמר הקדוש ברוך הוא: שוקיותהון על ידי.

רבי יהודה אמר: אפילו הבל היוצא מפיו. כמה דתימא: (איוב לה) ואיוב הבל יפצה פיהו.

אמר הקדוש ברוך הוא: משוקיותהון עלי.

ורבנין אמרינן: עתידין נפשיהון של אלו לינטל בנשיקה.

אמר רבי עזריה: מצאנו שנפשו של אהרן לא נטלה, אלא בנשיקה. הדא הוא דכתיב: (במדבר לג) ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם.

ונפשו של משה מנין? שנאמר: (דברים לה) וימת שם משה עבד ה' על פי ה'.

מרים מנין? דכתיב: (במדבר כ) ותמת שם מרים. מה שם שנאמר: להלן על פי ה', אף כאן כן, אלא

שגנאי לפרשו.

ושאר כל הצדיקים מנין? שנאמר: ישקני מנשיקות פיהו. אם עסקת בדברי תורה ששפתך מנושקות, סוף שהכל מנשקין לך על פיך.

דבר אחר:

ישקני מנשיקות - יזייני יטהרני ידבקני.

ישקני, יזייני מדכתיב: (ד"ה א' יב) נושקי קשת מימינים ומשמאילים.

אמר רבי שמעון ברב נחמן: משלו דברי תורה כזיין. מה הזיין הזה מתקיים לבעליו בשעת מלחמה, כך דברי תורה מתקיימת עם מי שעמל בהן כל צרכן.

רבי חנא בר אחא מייתי לה מהכא (תהילים קמט) רוממות אל וגו'. מה החרב שהיא אוכלת משני צדדים, כך תורה נותנת חיים בעולם הזה וחיים לעולם הבא.

רבי יהודה ורבי נחמיה ורבנן

רבי יהודה אומר: התורה שנאמרה בפה אחת, נאמרה בפיות הרבה.

רבי נחמיה אומר: שתי תורות נאמרו, אחד בפה ואחד בכתב.

דבר אחר: ישקני מנשיקות פיהו

יטהרני כאדם, שהוא משיק שני גבין זה אל זה והוא מדביקן.

כמה דתימא: (ישעיה לג) כמשק גבים שוקק בו.

דבר אחר: ישקני מנשיקות פיהו

ישקני ידביקני. הא מה דאת אמר: (יחזקאל ג) וקול כנפי החיות, משיקות אשה אל אחותה.

מקורות נוספים

תלמוד בבלי מסכת נדה דף ל עמוד ב

דרש רבי שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו - לפנקס שמקופל ומונח. ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על ב' ארכובותיו, וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו, ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו. וכיון שיצא לאויר העולם - נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת. ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, שנאמר +איוב כ"ט+ בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך. ואל תתמה, שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיא. ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים, שנאמר +איוב כ"ט+ מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים - הוי אומר אלו ירחי לידה. ומלמדן אותו כל התורה כולה, שנאמר +משלי י"ד/ד'+ ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וחיה, ואומר +איוב כ"ט+ בסוד אלוה עלי אהלי. מאי ואומר? וכי תימא נביא הוא דקאמר - ת"ש: בסוד אלוה עלי אהלי. וכיון שבא לאויר העולם - בא מלאך וסטר על פיו, ומשכחו כל התורה כולה, שנאמר +בראשית ד'+ לפתח חטאת רובץ. ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו, שנאמר +ישעיהו מ"ה+ כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון, כי לי תכרע כל ברך - זה יום המיתה, שנאמר +תהלים כ"ב+ לפניו יכרעו כל יורדי עפר, תשבע כל לשון - זה יום הלידה, שנאמר +תהלים כ"ד+ נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה, ומה היא השבועה שמשביעין אותו - תהי צדיק ואל תהי רשע, ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה - היה בעיניך כרשע. והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים, ונשמה שנתן בך טהורה היא, אם אתה משמרה בטהרה - מוטב, ואם לאו - הריני נוטלה ממך.